

СИТУАЦІЯ УСПІХУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Нечерда Валерія Борисівна,

кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник лабораторії
фізичного розвитку та здорового способу
життя, Інститут проблем виховання НАПН
України, м. Київ

Інтеграція України в Європейський освітній простір актуалізувала в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти проблему виховання конкурентоспроможної успішної особистості з відповідним рівнем інтелектуального й духовного розвитку, що передбачає прагнення до самовдосконалення, самовизначення і самореалізації. Цьому сприяє організація комфортного для учня освітнього середовища, одним із визначальних ознак якого є створення ситуацій успіху.

Як психолого-педагогічний феномен ситуація успіху являє собою організовану сукупність дій учасників освітнього процесу і факторів освітнього середовища, що забезпечують успіх – значущі результати вирішення певних завдань. У практиці закладів загальної середньої освіти створення ситуації успіху є моделюванням певної ситуації, в ході якої учень (група учнів, колектив) має змогу пережити емоції, пов'язані з успіхом, і отримати позитивний досвід успішності. Це дозволяє підвищувати мотивацію учнів до навчання, стимулювати їх працездатність, корегувати ті особистісні риси, що перешкоджають успіху, зокрема, тривожність, замкнутість, невпевненість, безвідповідальність, низьку самооцінку, та допомагати розвитку якостей, необхідних для досягнення життєвої і соціальної успішності, а саме – дисциплінованості, цілеспрямованості, активності, креативності, ініціативності.

Зазначеному сприяє формування безпечного освітнього середовища, для якого характерне «унеможливлення харасменту, булінгу, сегрегації, насильства, самогубства серед учасників освітнього процесу» [3, с. 244], разом з тим, як наголошує академік І. Бех, важливу роль відіграє довіра вихованців до вчителя, його доброзичливість, відсутність подвійних моральних стандартів та стійка особистісна позиція [2, с. 20], завдяки якій він, за необхідності, впливає на деструктивні ситуації із соціально несхвальними поведінковими схемами й обирає розвивально-оптимальні ситуації [1, с. 3]. Важливість конструктивної взаємодії усіх учасників освітнього процесу, їхнього співробітництва у створенні ситуацій успіху підкреслюють дослідники Румунії, на думку яких стан успіху і досвід успішності мають пережити не лише учні, але й інші суб'єкти освітнього процесу – вчителі й батьки [4, с. 551].

Вчені Турції відзначають важливість для учнів довгострокової перспективи ситуації успіху, коли вона, разом із позитивними емоціями від подолання труднощів і отримання результату, формує усвідомлення недостатньо високого рівня знань і вмінь, необхідних для майбутніх досягнень, та стійку потребу у самопізнанні і самоосвіті [5, с. 16]. Погоджуючись із цією науковою позицією, зазначимо, що ситуація успіху стає для учня точкою відліку для налагодження гармонійної взаємодії з дорослими й однолітками, загартування характеру, формування здатності до протидії негативним чинникам оточуючого світу, підвищення життєстійкості, своєрідним пусковим механізмом подальшого всебічного розвитку особистості.

Відтак, при створенні ситуації успіху необхідно: знайти в учня сильні індивідуальні сторони і з огляду на це проєктувати його особистісний розвиток; визначити ті види діяльності, у яких успіх цього учня є реальним; пропонувати складні й водночас досяжні

саме для цього учня завдання; оцінювати його діяльність, не порівнюючи її з іншими учнями; вміти «знеболити» відсутність успіху при вирішенні певного завдання акцентуванням на успішних діях у процесі його виконання; сприяти успіху дозованою допомогою і моральною підтримкою; використовувати можливості партнерської взаємодії з родиною учня, зокрема, обговорювати алгоритми створення ситуацій успіху в сімейному середовищі; спонукати учня до формування адекватної самооцінки та самовиховання; стимулювати мотивацію учня бути успішним.

Отже, ситуація успіху має потужний педагогічний потенціал у вихованні успішної особистості з інноваційним мисленням і поведінкою, здатної до пізнавальної активності, самоідентифікації і ефективної соціалізації. Створення ситуацій успіху в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти сприятиме бажанню учнів стати успішними не лише в закладі освіти, але й поза ним, та, найголовніше, слугуватиме становленню віри учнів у власний успіх.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Духовно-моральна безпечність-напруженість у психологічній безпеці особистості: наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3 (1). С. 1–4.
2. Бех І. Д. Зростаюча особистість у психометодичних контурах. *Методист*. 2020. № 5 (101). С. 16–27.
3. Гончар О. А. Особливості формування безпечного освітнього простору в закладах освіти України. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XVIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Тарту, Естонія, 07 лютого 2022 р.) / за ред. Є. О. Романенка, І. В. Жукової. Київ; Тарту: ГО «ВАДНД», 2022. С. 241–245.
4. Dumitru V. The Aspiration to Success in School and the Need for Performance of the Pupils. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2015. № 180. P. 549–553.
5. Kaya G. I. Construction of academic success and failure in school Memories. *Educational Research and Reviews*. 2018. № 13 (1). P. 12–20.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Осередчук Ольга Анатоліївна,

кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, керівник Центру маркетингу та розвитку Львівський національний університет імені Івана Франка; експерт Українського культурного фонду; голова GER 02 Культура і мистецтво НАЗЯВО, м. Львів

В Україні історія становлення системи моніторингу в освіті на національному рівні починається з 1997 року створенням Центру моніторингу освіти при Інституті змісту і методів навчання Міністерства освіти України. З 1999 року його реформовано у відділ моніторингу якості загальної середньої освіти Науково-методичного центру середньої освіти, який започатковує всеукраїнські моніторингові дослідження: якості основної